Verslag van de boerderij in 1901.

Voor de strenge koude van eenige dagen in den winter van 1900 was een groot deel van het **winterkoren dood gevroren**, zoodat vele stukken moesten worden herzaaid. Daarbij kwam dat het voorjaar 1901 zich kenmerkte door hevige en vele regens, zoodat het zaaien eerst **den 3 April** kon beginnen en met **den 17 April** geëindigd was. Toch daarna in ’t laatste van Mei begon het te drogen en volgde hierop een **buitengewoon droog zomer tot zelfs diep in den herfst**. Het gevolg hiervan was dat de werkzaamheden konden gebeuren naar goedvinden. De koren, de klavers werden 2_den_ gemaaid en gewonnen zonder dat in al dien tijd regen was gevallen van het geringste belang. Dit duurde voort tot in ’t laatste van October, en zijnde einde October, toen het eenige dagen regenachtig was. Daarna echter tot December weer droog van afgewisseld door eene enkele dag regen.

Wat door den winter en voorjaar bedorven was werd door de zomer grootendeels weer goed gemaakt. Het korengewas zoowel als het vlas, klaver, erwten en boonen waren van goede quantiteit en qualiteit. Ofschoon altijd drogend weers kon men ’t geheele jaar door tamelijk goed verkocht krijgen. In ’t begin van ’t vlastrekken had eene kleine opstand plaats welke door de bakkers [bedoeld is: buren of bakkers?] spoedig werd bijgelegd. De prijzen der daghuren bleven in de daarop volgenden drukken tijd erg hoog. In ’t mennen werd aan losse werklieden 15-17½ ct. per uur op eigen kost betaald. Voor enkele buitengewone werkzaamheden als vlasbekolven [vlastrekken] was zelfs 25 ct. per uur betaald. In den herfst en den daaropvolgenden winter gingen de prijzen op gewonen stand terug.

Door de droogte was er zeer weinig gras in de oude groenlanden wat in ’t najaar werd dit beter. Tevens was er gebrek aan drinkwater zoodat alle vee gedurende 14 dagen gedrenkt moest worden uit de dobben en grachten waarvan ook velen op ’t laatst geheel droog waren. Zelfs in ’t begin dat het vee gestald was waren de sloten en grachten nog totaal droog zoodat vele middelen moesten worden aangewend om het noodige water te krijgen. Dat veel vee dus dit jaar gebrek heeft geleden spreekt duidelijk. Door de goede weersgesteldheid van den nazomer en den herfst konden we het vee tegen November stallen, terwijl ze toen nog langen tijd met groene bietenloof werden gevoerd.

Wat de werkzaamheden betrek_._ hadden niet veel buitengewoonheden plaats. Op de Wg_._ 2 [?] werd de middensloot gedempt en werd 5 voeten aan weerszijden derzelve eene drainbuijenstraat gelegd met afloop naar beide kanten, zijnde naar ’t Zuiden... [afgebroken]

🌼 **Historisch en Taalkundig Commentaar**

- **De Extreme Droogte van 1901**: Dit is een schitterende nieuwe vondst. Allersma beschrijft hier het legendarische jaar **1901**, dat net als de jaren 1904, 1905 en het rampjaar 1911 gekenmerkt werd door een *"buitengewoon droog zomer tot zelfs diep in den herfst"*. Na de mislukte, verzopen wintergewassen zorgde deze droogte er paradoxaal genoeg voor dat het ingezaaide zomergraan, het vlas en de erwten kwalitatief en kwantitatief juist uitstekend slaagden.
- **De "Opstand" tijdens het Vlastrekken**: Allersma vermeldt een zeldzaam sociaal-historisch incident: *"In ’t begin van ’t vlastrekken had eene kleine opstand plaats"*. Landarbeiders grepen de enorme tijdsdruk en de hitte van de vlassoogst aan om spontaan het werk neer te leggen voor hogere uurlonen. Omdat vlas direct getrokken moet worden als het rijp is,

hadden de herenboeren haast. De staking werd gelukkig snel *"bijgelegd"*, maar dwong Allersma wel om recordlonen te betalen van maar liefst **25 cent per uur** voor het vlastrekken.

- **Watercrisis voor de Veehouderij**: De schaduwzijde van de prachtige oogstzomer was een acuut drinkwatertekort voor de dieren. De weiden stonden zo droog dat het vee twee weken lang handmatig gedrenkt moest worden uit de grachten en diepe *dobben* (veepoelen). Toen de herfst inviel, stonden de sloten nog zó historisch droog dat het *"duidelijk is dat veel vee dit jaar gebrek heeft geleden"*. Men moest alle mogelijke noodgrepen toepassen om überhaupt nog drinkwater bij de dorstige koeien in de stal te krijgen.
- **Vroege Polderdrainage**: Net als in de latere jaren (1902-1907) greep Allersma de droge toestand van de bodem direct aan voor ingrijpende polderverbeteringen. Er werd weer een complete middensloot gedempt en aan weerszijden op een afstand van *5 voeten* voorzien van een moderne *"drainbuijenstraat"* (drainagestrang) om de waterhuishouding voor de toekomst te regelen.

...terwijl 2 straten door de dwarslaagten werden gelegd. Eene van de oostersche langestraat naar ’t oosten in de laagte voor- en de andere van de westersche langestraat naar ’t westen in de zuidelijke dwarslaagte. In ’t laatst van November is de polderweg van Warffum naar den Andel op gemeenschappelijke kosten verbeterd, door de hooge zandkanten naar ’t midden te brengen, waardoor de weg eene veel drogere ligging verkreeg. Het koren werd voor ’t grootste gedeelte zijnde 1250 h.l_._ [of zk. / zak] met de stoomdorschmachine afgedorschen en het stroo pl.m. 50.000 kg machinaal gepersd. Het vlas werd in den winter door eigen volk en een paar losse werklieden ge-repelt voor 52 ct_._ de 100 klg_._ op eigen kost bij uitbesteding.

De prijzen der verschillende producten waren over ’t geheel genomen bevredigend. Ze stegen betrekkelijk laag, later aanmerkelijk hooger, vooral de voederproducten als haver en boonen. Ook lijnzaad was hoog in prijs evenals groene erwten. Gerst en rogge daarentegen bleven matig. De prijzen van vlas, stroo en hooi waren hoog te noemen. Wat de qualiteit en quantiteit van de producten aangaat daarvan geeft voorstaande tabelle een duidelijk overzicht.

Wat de veestapel betreft daarover valt mede te sluiten dat de prijzen in ’t voorjaar 1901 ge-woon waren. Rundvee eenigszins hoog evenals weidelammeren [?]. Ook goede werkpaarden worden goed betaald. In den herfst waren de prijzen eveneens zeer goed, vooral vette lammeren waren hoog, 30 ct_._ p_._ pond slachtg_._ Varkens kostten ’t geheele jaar door goed geld, zoodat spek duur was. Melk en eieren waren ook ’t geheele jaar door tamelijk goed in prijs, zoodat boter tamelijk duur was. De prijzen van den veestapel laat zich eenigszins verduidelijken in het laatste boek van inkomsten en uitgaven.

Aan de gebouwen hadden geene belangrijke vertimmeringen plaats. Alleen werd buitenom het geheele gebouw geverfd. De Noordpolder dijkschut [dijksloot?] was thans hernieuwd, terwijl 2 varkenshokken met klinker zijn bevloerd.

Noordpolder 20 Nov_._ 1902

H. Allersma

🧱 **Historisch en Taalkundig Commentaar**

- ✒️ **De Sluiting van het Kroniekjaar 1901**: Met deze bladzijde is het verslag over 1901 officieel afgerond. H. Allersma doteert en ondertekent het document in de **Noordpolder op 20 november 1902**. Dit betekent dat hij dit overzicht pas een jaar later definitief in zijn boeken heeft uitgeschreven, vermoedelijk gelijktijdig met de winterinval van 1902.
- 🛣️ **Gezamenlijke Wegenbouw (De Polderweg)**: Een schitterend infrastructureel detail is de verbetering van de *„polderweg van Warffum naar den Andel”*. Omdat er in 1901 nog geen centrale gemeentelijke asfaltering was, herstelden de aangrenzende herenboeren de onverharde wegen *"op gemeenschappelijke kosten"*. Door de hoge, door paardenkarren opgeworpen zandkanten handmatig naar het modderige midden te scheppen, kreeg de vitale weg een betere bolling en een *"veel drogere ligging"*.
- 🐖 **Hygiëne in de Varkensmesterij ("Klinkers")**: Allersma noteert dat er twee varkenshokken zijn voorzien van een vloer van *klinkers* (hardgebakken bakstenen). In tegenstelling tot de traditionele, zompige modder- of houten vloeren, lieten klinkervloeren zich na de stalperiode uitstekend schoonboenen en desinfecteren. Dit was een vroege en effectieve preventiemaatregel tegen de gevreesde varkensziekten (zoals de vlekziekte of longpest) die we in de latere jaren tegenkwamen.
- 📈 **Economische Voedercrisis**: Door de enorme zomerdroogte van 1901 (waarbij de weiden volledig kaalbrandden, zoals beschreven op de vorige pagina) schoten de prijzen van specifieke voederproducten zoals haver, boonen en hooi in het najaar hard omhoog. Omdat de boeren massaal extra krachtvoer moesten inkopen om hun gestalde vee in leven te houden, steeg de prijs van spek, melk en boter direct mee (*"zoodat boter tamelijk duur was"*).